

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár hírlevele

VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

Tartalom

- **VERITAS-est**
- **Hírek**
- **Olvasnivaló:**
  - *A szekszárdi szurdikok „barlangjai” és lakóik*
  - *A külföldiek ellenőrzése az 50-es években*
  - *Szentkereszthegyi Kratochwill Károly ezredes az első világháborúban*
- **Cikkajánló**
- **Adatkezelési tájékoztató**

VERITAS-est

Kulturális hídfőállások. 100 éve alapították a bécsi és a berlini Collegium Hungaricumot

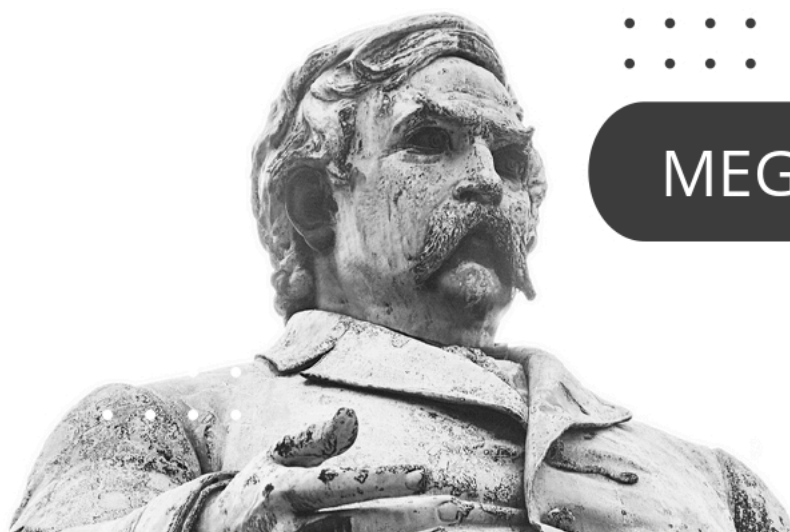
Subscribe

Past Issues

Translate ▼

órai kezdettel a VERITAS-estek következő beszélgetését. Az eseményen **Prof. Dr. Hermann Róbert**, intézetvezető moderálásával **Dr. Ujváry Gábor**, általános és tudományos főigazgató-helyettes és **Dr. Szabó Csaba**, a Magyar Nemzeti Levéltári főigazgatója vitatják meg az est témáját.

[A vita ezen a linken is követhető](#)

MEGHÍVÓ

A VERITAS

Történetkutató Intézet és Levéltár

tisztelettel meghívja Önt a

VERITAS-ESTEK

történelmi vitasorozat 92. programjára, amelynek témája:

Kulturális hídfőállások.

100 éve alapították a bécsi és a berlini Collegium Hungaricumot

A beszélgetés
részvevői:

Dr. Szabó Csaba
főigazgató
Magyar Nemzeti Levéltár

Dr. Ujváry Gábor
általános és tudományos főigazgató-helyettes
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

Moderátor:

Prof. Dr. Hermann Róbert
intézetvezető, kutatócsoport-vezető
VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár

 2024. november 5. (kedd), 18.00

 1093 Budapest, Zsil utca 2-4.

 <https://veritasintezet.hu>

 @veritastortenekutatointez7701

Nemzeti
Kulturális
Alap

HÍREK

Magyar Olimpiai Bizottság 2024. szeptember 7-én megválasztott új elnökségének első ülésén számos személyi kérdésben született döntés. A Magyar Olimpiai Akadémia elnöke az olimpiai bajnok Gyurta Dániel lett; a testület kinevezett bizottságvezetőket és tagokat is. A Magyar Olimpiai Akadémia Tanácsának a következő négyéves időszakra ismét tagja lett **Szakály Sándor**.

Intézetünk tudományos főmunkatársát, **Anka Lászlót**, 2024. október 7-én, szülőfalujában, Tápiószecső Nagyközség Önkormányzata képviselő-testületének ünnepélyes alakuló ülésén, a képviselők egyhangúan a település alpolgármesterévé választották.

A **VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár** a rendvédelem-történet gondozásában elért kimagaslóan maradandó tevékenységéért Szemere Bertalan díjban részesült. A díjat a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság elnökétől, Parádi Józseftől vette át **Szakály Sándor**.

2024. október 18-án **Balogh Atilla**, intézetünk tudományos munkatársa, a történelemtudomány terén elért új eredményeiért Rendvédelem-történetért Érdemkeresztet vehetett át Budapesten, a **VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár** konferenciatermében.

Olvasnivaló

A szekszárdi szurdikok „barlangjai” és lakóik

Nyugodtan kijelenthetjük, hogy a Szekszárdi-dombvidék mai tájképe plasztikusan szemlélteti azokat a földrajzi jellegzetességeket, amelyeket a regionális földrajz a *kultúrtáj* fogalmával azonosít. A kultúrtáj, mint tájtípus, az emberi jelenlétet kapcsolódik, s az emberi gazdálkodás – tágabb értelemben az emberi beavatkozás – és a természet kölcsönhatása során alakul ki, ám hangsúlyozandó, hogy ez a kölcsönhatás mindig harmonikus és mindig magas környezeti értéket állít elő. A Szekszárdi-dombság eme tájlesztétikájához (tájélményéhez) szervesen hozzátartozik a *szurdikok* sejtelmes világa is. A szurdik szó etimológiája nyilvánvalóan a szurdok (keskeny völgyesoros) szavunkkal áll kapcsolatban, ám ebben a formában, „o” betűvel írva, sem Tolna megye, sem Magyarország más vidékein nem használják, ahol a meghatározó felszíntakaró a lösz, és ahol hasonló, részben a közlekedési összeköttetések megteremtését is szolgáló szűk szurdokvölgyek jöttek létre a felszínformáló erők munkájának és az emberi tájhasználatnak köszönhetően. (Például a Győr-Moson-Sopron megyei Nyúl községben vagy Somogy megye egyes falvaiban.)

Kép forrása: A Benedek-szurdik partlakásai. Kovách Aladár felvétele (évszám nélkül). Wosinszky Mór Múzeum Fotótára, F 836

[Seres Attila teljes cikke itt olvasható el](#)

A külföldiek ellenőrzése az 50-es években

A második világháború lezárását követően újra kellett szervezni a magyar határőrizet rendszerét. A határszakasz teljes lezárása egy évekig tartó folyamat volt, így sokáig virágzott a csempészet, amelyben az akkori politikai rendőrség is szerepet vállalt. A kommunista diktatúra teljes kiépülésével, a határzár elkészítésével változott a helyzet, így ezt követően jelentős mértékben tudták ellenőrizni, hogy kik lépnek be vagy ki az országból. Ugyanakkor a határforgalom is visszaesett, hiszen Rákosiék attól tartottak, hogy a külföldre távozók sohasem térnek vissza. Ezzel együtt a Magyarországra beutazók száma is csökkent. Őket a KEOKH, a Külföldieket Ellenőrző Központi Hatóság által igyekeztek szemmel tartani.

Kép forrása: Fortepan / Nagy Gyula

[Kiss Dávid teljes cikke itt olvasható el](#)

Szentkereszthegy Kratochwill Károly ezredes az első világháborúban

A közvélemény számára *Kratochwill Károly* elsősorban a Székely Különítmény (majd Hadosztály) parancsnokaként ismert – joggal, hiszen a divízió volt az egyetlen alakulat, amely Magyarország területi integritásáért harcolt 1918 végén, egészen az egység 1919. április 26-án bekövetkezett fegyverletételéig. Kratochwill azonban az első világháborúban is sikeres törzstiszt volt, így érdemes pályafutása ezen szakaszát is áttekinteni. A későbbi hadvezető úgynevezett Tornisterkindként, vagyis katonagyermekként született a morvaországi Brünnben (ismertebb mai nevén Brno-ban) 1869-ben. Katonaapja állomáshelyeinek változásai révén gyermekkorában lényegében az egész Monarchiát megismerhette, majd a bécsújhelyi katonai akadémia

dualista állam vezérkari tiszti képzéséért.

Kép forrása: Wikimedia Commons / Kratochwill Károly ezredes

[Ligeti Dávid teljes cikke itt olvasható el](#)

Cikkajánló

Ünnepi tanulmánykötet Baráth Magdolna tiszteletére

Szeptember 27-én az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában (ÁBTL) mutatták be barátai, kollégái és tisztelői körében a Baráth Magdolna, az ÁBTL nemzetközi kapcsolatokért felelős főmunkatársa, habilitált címzetes egyetemi docens tiszteletére összeállított, Gecsényi Lajos által szerkesztett ünnepi tanulmánykötetet. A kötet szerzői között van intézetünk főigazgatója, **Szakály Sándor** (*Az első magyar katonai attasé a Szocialista Szovjetköztársaságok Uniójában*) illetve intézetünk főmunkatársa, **Rácz János** (*A "botcsinálta" "ügynökök" halála. A hidegháborús "hírszerző tevékenység" magyar áldozatairól*) és kutatócsoport-vezetője **Seres Attila** (*Horthy Miklós Szovjetunió-percepciója Jungerth-Arnóthy Mihály egyik publikálatlan naplófeljegyzése tükrében*).

[A kötetben szereplő tanulmányok honlapunkon elérhetőek.](#)

Rubicon 2024 októberi száma

A Rubicon történelmi magazin legújabb számának témája a 80 évvel ezelőtti, 1944. október 15-16-i nyilas-hungarista hatalomátvétel. A magazinban többek között olyan írások kaptak helyet, melyek a Rubicon Intézet, a Batthyány Lajos Alapítvány és a **VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár** közös szervezésében a Magyar Nemzeti Múzeum Dísztermében október 9-én *Kiugrás* címmel megrendezett konferencián elhangzott előadások

valamint **Szakály Sándor** főigazgató *Kiválás vagy átállás?* című írása olvasható.

[A két írás honlapunkon elérhető.](#)

Az örök élet titka – A józsefvárosi Gschwindt-ház különös története

"Az idén, 2024-ben új műemléki épülettel gazdagodott a pesti Palotanegyed területe. A XX. század legelején épült Gschwindt-ház megjelenése a Nemzeti Múzeum környezetében, ahol korábban az arisztokrácia városba költöző tagjai építkeztek, jól mutatta a tőkés, nagypolgári réteg térnyerését. A házat Gschwindt György építtette, aki szesz- és likörgyártással foglalkozott, a ház pincéjében pedig állítólag az örök élet titkát kutatta." - írja Dubniczky Zsolt, intézetünk főkönyvtárosa.

[Dubniczky Zsolt írása itt olvasható el](#)

Az új adatkezelési tájékoztatónkat [itt tudja elolvasni](#):

A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár kizárólag a saját rendezvényeivel és programjaival kapcsolatos meghívók és értesítők küldésére használta fel eddig az Ön személyes adatait (név és e-mail cím), azokat harmadik félnek nem adja át a jövőben sem. Ha nem ért egyet az Ön személyes adatainak (név, e-mail cím) további kezelésével, és a jövőben nem szeretne hírlevél formájában értesülni a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár legújabb híreiről, rendezvényeiről és programjairól, akkor kérjük, hogy jelezze ezt az info@veritas.gov.hu címen! Ebben az esetben véglegesen és helyreállíthatatlanul töröljük Önt az adatbázisunkból. Ha az adatkezeléssel kapcsolatban bármilyen kérdése vagy észrevétele van, akkor forduljon hozzánk az info@veritas.gov.hu e-mail címen.

Bízunk benne, hogy továbbra is figyelemmel kíséri a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár tevékenységét.

Subscribe

Past Issues

Translate ▼

Nem szeretne több hírlevelet kapni? [Ide kattintva iratkozhat le.](#)